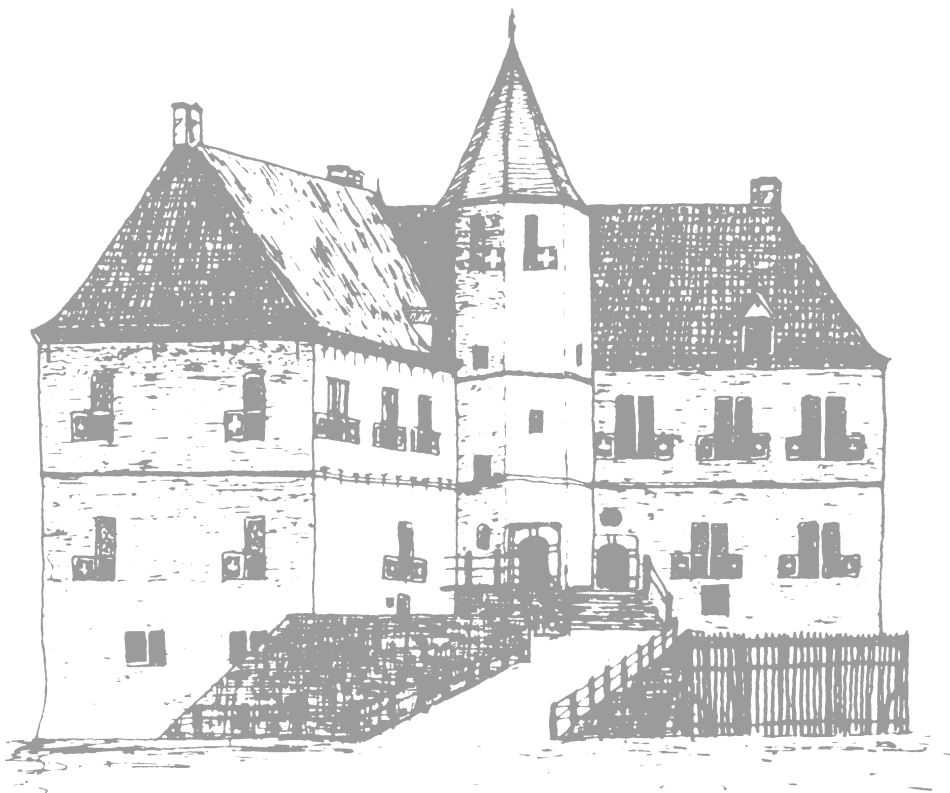

VORDENSE KRONYCK

42^e jaargang
no. 2, december 2023

COLOFON

Vordense Kronyck is het verenigingsblad van de Oudheidkundige Vereniging Oud Vorden. Het stimuleren van de belangstelling voor en verbetering van het inzicht in de geschiedenis van de vroegere gemeente Vorden behoren tot de taken die de vereniging zich ten doel heeft gesteld. Het bevat bijdragen van personen die onderzoek hebben gedaan naar diverse aspecten van de lokale geschiedenis en vervolgens hun bevindingen op schrift hebben gesteld. Daarnaast streeft zij ernaar om zaken van cultuurhistorisch belang, zoals historische bouwwerken, folkloristische gebruiken en het lokale dialect van het Nedersaksisch te behouden.

Vordense Kronyck verschijnt tweemaal per jaar en het bevat zo mogelijk ook artikelen die geschreven zijn in de lokale variant van het Nedersaksisch. Concept-artikelen kunnen worden aangeleverd door zowel leden als niet-leden. De redactie van Vordense Kronyck beslist na overleg met auteur(s) over plaatsing, c.q. eventuele aanpassingen. Artikelen, of gedeelten daarvan, mogen worden overgenomen onder bronvermelding en met schriftelijke toestemming van de Oudheidkundige Vereniging Oud Vorden.

Lidmaatschap

Het lidmaatschap staat open voor een ieder die belangstelling heeft voor of zich op enigerlei wijze verbonden voelt met Vorden en haar geschiedenis. Het lidmaatschapsgeld per jaar bedraagt bij een dubbel lidmaatschap € 32,-, voor een enkel lidmaatschap is dat € 25,-. De vereniging is opgericht op 30 maart 1981. De vereniging is ANBI-gecertificeerd.

Oplage

500 exemplaren

ISSN-nummer

1383-049X

Bankrelatie

Rabobank, rekeningnummer/IBAN:
NL74 RABO 0366406523,
t.n.v. Oudheidkundige Vereniging Oud Vorden

Bestuur

Voorzitter

F.M. van Setten
T: 06 – 21 52 81 10
E: fmvansetten@gmail.com

Secretaris

mw. A. Menkveld-Wullink
Dorpsstraat 2, 7251 BB Vorden
T: 0575 – 55 33 70
E: info@oudvorden.nl

Penningmeester

G. Vlogman
T: 0575 – 55 25 42
E: gerritvlogman@gmail.com

Leden

mw. B. Versteeg-Tijhuis
T: 06-50 74 62 87
E: boukje.tijhuis@gmail.com

J.G.M. Berentsen

T: 0575 – 55 33 68
E: jgberentsen@gmail.com

J.A. Besselink

T: 06-51447442
E: jabesselink@kpnplanet.nl

J.M. Ilbrink

T: 0575 – 55 26 66
E: rinus.ilbrink@gmail.com

Redactie Vordense Kronyck

J.M. Ilbrink
T: 0575 – 55 26 66
E: rinus.ilbrink@gmail.com
E.H. Vrieler
T: 0575- 55 43 09
E: b.vrieler@gmail.com

Ledenadministratie

J.G.M. Berentsen
T: 0575 – 55 33 68
E: jgberentsen@gmail.com

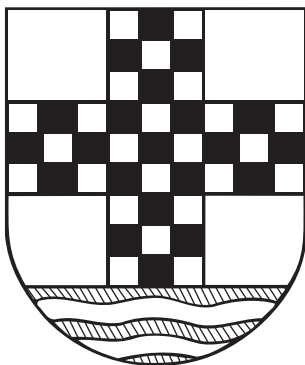
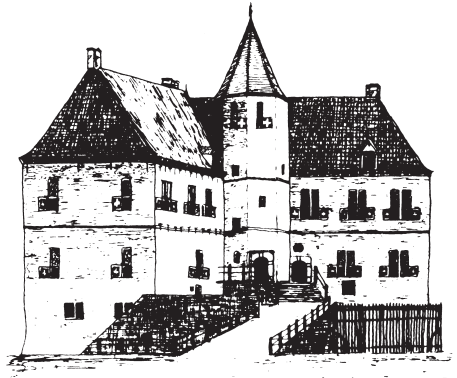
Kvk-dossiernummer

40103440

Website

www.oudvorden.nl

OULDHEIDKUNDIGE VERENIGING OUD VORDEN

VORDENSE
KRONYCS

42^e jaargang
no. 2
december 2023

INHOUDSOPGAVE

Van de voorzitter	Frank van Setten	3
Van de redactie	Rinus Ilbrink, Bert Vrieler	3
Verenigingsnieuws		
• Archiefcommissie		4
• Boerderijencommissie		5
• Fotocommissie		6
• Genealogiecommissie		7
• Gevelstenencommissie		8
• Groencommissie		9
• Lezingencommissie		9
• Verslag najaarsexcursie Zutphen		11
Boekaankondiging Concordia		12
De Elfstedentocht van 1963	Derk Besselink, Wim Vruggink	13
De Dodenkampse munt	Gerda Rossel, Ab Wassink	17
Herberg De Vlieg	Evelien Marskamp	21
Ons knipscheerorgel	Frans Konincks	26
De urn van Linde	Freerk Boekelo	29
Mijn voorouders	Wim Jansen	35

Stoppertjes/opvullingen uit “Kotte riemkes” en
 “Een ander Riempken” van Erik Knoef

Frank van Setten

Alweer de laatste jaargang van onze Kronyck in 2023. Weer is een jaar omgevlogen en dat betekent dat Oud Vorden weer een jaar meer in haar archief kan opnemen. Niet alleen het aantal jaren, maar ook het aantal leden groeit gestaag. Inmiddels hebben we de 550 gehaald. Dat motiveert ons als bestuur om activiteiten te organiseren zoals de dialectmiddagen. Deze middagen met een grote variatie in verhalen en liedjes in onze mooie Nedersaksische taal zijn een groot succes. Prachtig is te ervaren over welke voordracht talenten onze leden beschikken.

Recent hebben we met zo'n 50 leden Zutphen bezocht. Arriva heeft ons de treinreis aangeboden in de verwachting dat dit zo goed bevalt dat we weer meer met het openbaar vervoer gaan reizen. De trein is snel, je hoeft geen dure parkeerplaats te zoeken -zelfs een fiets mag maar 2 uur geparkeerd worden - en je kunt het bezoek ook nog gezelliger maken met een borrel of biertje in een van de gezellige kroegen in Zutphen. Laten we Arriva niet teleurstellen. De goed bezochte

VAN DE VOORZITTER

lezingavonden brachten een gevarieerd programma, wat we in 2024 zeker door gaan zetten.

In deze Kronyck vindt u veel interessants: zowel verenigingsnieuws van alle commissies, als artikelen over de o.a. de Elfstedentocht van 1963, De urn van Linde, het Knipscheerorgel en meer, die we van onze leden aangereikt kregen! U hoeft zich de komende feestdagen dus zeker niet te vervelen. Mede namens alle bestuursleden wens ik u prettige feestdagen en graag treffen wij u op 16 januari 2024 op de traditionele Nieujaarsvesite bij de Herberg in Vorden om elkaar het beste te wensen voor het nieuwe jaar.

Rinus Ilbrink Bert Vrieler

Zoals u van de redactie mag verwachten, verschijnt dit decembernummer vóór de kerstdagen. Dat geeft u als lezer de gelegenheid deze Vordense Kronyck eens goed tot u te nemen. Voor dit nummer kregen we weer heel wat teksten over onze lokale historie aangeleverd. Zoveel zelfs dat er enkele moeten wachten tot de

VAN DE REDACTIE

volgende editie. Fijn dat de redactie zo goed bedacht wordt! Naast de commissieverslagen en verder verenigingsnieuws hebben we een aantal interessante, ons inziens, zeer lezenswaardige artikelen opgenomen. We hopen dat u menig uurtje plezierig met deze Vordense Kronyck zult doorbrengen!

ARCHIEFCOMMISSIE

Wij zijn hard onderweg naar het aantal van 700 stuks geregistreerde boeken. In totaal zijn nu 638 boeken in onze database genoteerd. In de ladekasten bevinden zich in totaal 364 documenten waarvan enkele originele documenten zeer oud zijn, ja zelfs eeuwen oud.

Haast wekelijks krijgen wij zowel van particulieren als bedrijven boeken en documenten. Zo hebben wij van het Kompaancollege, zij gaan te zijner tijd verhuizen naar de nieuwbouw, documenten van hun verleden mogen ontvangen.

Van de genealogiecommissie ontvangen wij veel keurig gesorteerde bidprentjes van Vordense families. Ze zijn nu eenvoudig terug te vinden in een aantal ordners.

Het komt steeds vaker voor dat wij ook boeken krijgen die wij reeds in ons bezit hebben. Op onze lezingen-bijeenkomsten bieden wij steeds een aantal van deze boeken te koop aan. Vergeet dan niet op deze avonden even te komen kijken in ons stalletje om uw kennis van ons dorp ermee vermeerderen, of een exemplaar cadeau te geven aan vrienden of kennissen. Onze penningmeester is altijd blij met de opbrengst.

Zo hebben wij ook nog veel oude exemplaren van de Vordense Kronyck. Heeft u ze niet meer compleet, de archiefcommissie kan het misschien gratis voor U aanvullen of neem er een paar mee om kennissen,

buren of nieuwe inwoners daarmee te verrassen! Het afgelopen jaar hebben we samen met de fotocommissie een leuke verenigingen-expositie in het OVH gehouden, waarvoor behoorlijke belangstelling was.

Komend jaar wellicht weer met een ander thema!

De archiefcommissie bestaat thans uit Rob van Overbeeke (vz), Henny Sueters-Sessink en John Besselink. Everdien Steeman en Linda Bloch hebben inmiddels afscheid genomen.

Verenigingen - expositie

BOERDERIJENCOMMISSIE

Met de beschrijving van 48 nieuwe boerderijgeschiedenissen heeft de Boerderijencommissie dit jaar haar eerste ronde door de Vordense buurtschappen volbracht (Veldwijk 158, Mossel 144, Linde 127, Delden 97, Dorp 92, Vierakker 82, Wichmond 69, totaal: 769). Het geschatte aantal van 600 vóór aanvang van de werkzaamheden, elf jaar geleden, is hiermee ruimschoots overschreden.

Verder heeft de commissie ook dit jaar weer meegewerkt aan de Open Monumentendagen, deze keer met een kleine historische expositie bij een boerderij in het Galgengoor. De eigenaar van het pand gaf hierbij rondleidingen door zijn huis en vertelde wat er allemaal was komen kijken bij de renovatie van dit gemeentelijk monument. De belangstelling (208 bezoekers) overtrof de verwachtingen.

De transcriptie-afdeling van onze commissie heeft ook niet stilgezeten en de laatste oudrechterlijke aktes betreffende Wichmond en Vierakker uit de periode 1499-1811 getranscribeerd (zie www.vordensverleden.nl). Wegens ziekte heeft het werk hierna enige tijd stilgelegen, maar kan hopelijk spoedig weer hervat worden.

Inmiddels is de tweede ronde al begonnen met aanvullingen en correcties en met de beschrijving van — soms lang verdwenen en dus moeilijk localiseerbare — boerderijen. Verwacht wordt dat we Vorden in het komend jaar niet alleen een 8-kastelen- maar ook een 800-boerderijendorp zullen kunnen noemen!

Gerda Rossel (voorzitter),
Ben Wullink (transcripties)

1963

Pladjoe, Galgengoorweg 11

FOTOCOMMISSIE

De fotocommissie bestaat uit 4 leden: Jan Berentsen, Gerrit Eskes, Han Radstake en Rinus Ilbrink (vz). Enkele anderen bieden bij gelegenheid hulp. We hielden ons bezig met:

- Aanvulling en rubricering van foto's van weekblad Contact;
- Vergaren van informatie over oude foto's;
- Tijdens de Niejaorsvesite werd een presentatie gehouden, nu over buurtschap Linde en kerkdorp Kranenburg. Na de pauze weer een fysieke fotoquiz die zeer gewaardeerd werd.
- Als vervolg op de plaatsing van een informatiebord bij de Joodse begraafplaats, liepen we, in samenwerking met de lezingencommissie, met een aantal Joodse genodigde nabestaanden een route langs panden in Vorden die eertijds door Joodse Vordenaren bewoond werden.
- Samen met de archiefcommissie hielden we in mei een documenten- en foto-expositie met als onderwerp 'Vordense verenigingen'. Er kwamen ca. 100 mensen naar het OVH om de

expo te bekijken. Er zijn plannen dit soort exposities te herhalen.

- 1 keer per maand komt er een foto zonder gegevens in het weekblad Contact. De respons daarop is verschillend, maar in het geheel zeker bevredigend.
- In samenwerking met de Boerderijencommissie werd deelgenomen aan de Open Monumenten Dagen 2023. Gerda Rossel verzorgde een expositie bij 'De Pladjoe' aan de Galgengoorweg. In het Old Vorden Huus hadden we een expositie van 35 foto's over 'Mobiel Erfgoed', tevens een Powerpoint-presentatie met foto's over het OV in de Achterhoek. Als blikvanger was de 100-jarige GTW-bus met chauffeur Wim van Transit Oost aanwezig en reed met belangstellenden enkele rondjes door het dorp.
- Er komen regelmatig interessante foto's tevoorschijn, die aan de site worden toegevoegd. De fotocommissie houdt zich voortdurend aanbevolen voor interessante foto's om op de site te plaatsen. Na het scannen ontvangen de eigenaren hun foto terug.

Totaal omvat het beeldarchief ca. 9000 afbeeldingen: foto's, dia's, ansichtkaarten en andere.

Vorden uit het westen gezien

GENEALOGIECOMMISSIE

De Genealogiecommissie heeft 3 leden, Wim Jansen, Wim van Til en Wim Ruiterkamp als voorzitter. De onderlinge communicatie is dit jaar per e-mail en telefoon verlopen. Het genealogieproject voor Wichmond is ver gevorderd, Wim Jansen is bezig dit af te ronden. Wim van Til is begonnen met de beschrijving van Vierakker.

In het najaar zullen de gegevens van de begravenen in de periode 1829-1869 worden toegevoegd. Het is een omvangrijk karwei waar Wim Ruiterkamp zich mee bezig houdt.

In 2023 is het overzicht van Familiekaarten sterk uitgebreid na een oproep aan de leden. Het betreft Geboortes, Huwelijken en Huwelijksjubilea en Overlijdens inclusief Bidprentjes. Wim van Til heeft de gegevens gedigitaliseerd, zodat ze op de website te vinden zijn. De digitale scans zijn in verband met de privacyregels toegankelijk in het archief in het Old Vorden Huus. Vanuit de Archiefcommissie heeft Henny Sueters de toegang tot de fysieke

collectie voor bezoekers mogelijk gemaakt.

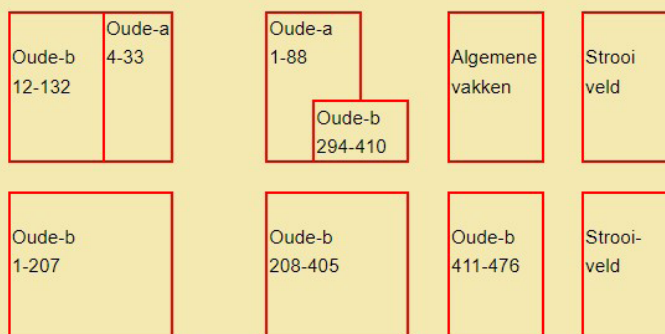
Verder ontvangt de commissie, meestal per e-mail, vragen over genealogiekwesties, worden aanpassingen aan stambomen voorgesteld en worden op verzoek stambomen gemaakt voor zover deze passen binnen de uitgangspunten van de Genealogiecommissie. Ook deze worden gepubliceerd op de website van Oud Vorden.

Op 1 oktober 2023 waren er 846 stambomen gemaakt en daarmee 47.630 personen en 21.107 gezinnen beschreven.

NB. Algemeen:

Nu het Old Vorden Huus weer wekelijks op dinsdagmiddag geopend is zal er per maand een vertegenwoordiger van de Boerderijencommissie, Archiefcommissie, Fotocommissie en Genealogiecommissie aanwezig zijn om gerelateerde onderwerpen te behandelen. De data zijn te vinden op de website bij het Menu Agenda.

Schematische plattegrond Oudste gedeelte

Ingang

GEVELSTENENCOMMISSIE

Deze commissie heeft een aantal panden afgerond die al langer in de wacht stonden.

Dit waren de panden aan de Raadhuisstraat 12 en 8 (Rotterdamsche Bankvereniging) en no.14 (Boekhandel Jan Hassink Sigaren).

Meestal begint de zoektocht op het internet via de website van Oud Vorden waar normaliter veel foto's en informatie te vinden is. Ook kun je gericht zoeken via de gescande oude Contacten. Hiernaast leveren de gesprekken met huidige bewoners veelal extra informatie op, bijvoorbeeld waar is Raadhuisstraat nummer 10 gebleven? Dit werd bij de rondleiding van de huidige bewoner op no. 12 duidelijk, deze liet me zien dat dit pand is verdeeld en toegevoegd aan de panden ernaast. Bovendien werd me verteld dat de oorsprong van het kantoor van de Rotterdamse Bankvereniging aan de huidige Zutphenseweg gevonden kon worden bij de locatie van het timmerbedrijf van G.M.E Weening, de opa van de huidige bewoner.

Verder zijn een aantal gevelstenen beschreven rondom Almenseweg 35 (Lettink) en de feestzaal aan de Mispelkamp no.11 (Olde Lettink). In de buurt is ook gevelnaam 't Bies-terveld op schuur Almenseweg 37 vastgelegd.

Ook buiten de bebouwde kom (oude grens voor de Gevelstenencommissie)

maar zeker interessant en dus nu toegevoegd zijn de panden Almenseweg 38 en de bijzondere steen aan de Almenseweg 10.

Het bijzondere aan deze steen aan de Almenseweg no.10 is dat de eigenaren hier nooit gewoond hebben en deze steen feitelijk 3 dubbele huizen, dus 6 wooneenheden vertegenwoordigt.

De huidige bewoners wisten niet van de betekenis van de letters op de steen. Onderzoek bij het archief ECAL in Doetinchem leerde dat ene mej. Van Slooten in 1937 een bouwvergunning had aangevraagd. Een buurman gaf mij een tip en noemde een familienaam, hij had ooit vernomen dat een familielid daarvan de huizen had mede gebouwd. Deze naam kende ik ook en trad met een vermoedelijke afstameling in Zuid-Afrika in verbinding. Het was meteen raak, ik had contact met de kleinzoon van de bouwer Jan Frederik Harwig. Deze wist mij veel extra informatie te geven. Zie op de website van Oud Vorden voor de details.

Opgesteld door Han Bruggert

GROENCOMMISSIE

De werkzaamheid van de groencommissie begint zijn vruchten af te werpen. Het gebouw en omgeving ziet er aantrekkelijker uit, mede door de samenwerking/overleg met de directe burens.

De (nieuw aangebrachte) beplanting groeit goed na de extra bemesting. Het (on)kruid reageerde hier ook prima op. Mogelijk gaan we nog wat extra bodembedekkende beplanting aanbrengen.

We besteden de nodige aandacht aan de bestrating, soms wat lastig(er) i.v.m. de direct aangrenzende percelen. Als groencommissie gaan we

(Gerrit Lenselink, Bert Mulderij, Mark v.d. Schot en Henk Loman (vz)) het nog mooier maken.

LEZINGENCOMMISSIE

De lezingencommissie - Hannie Wolters, Jan Berentsen (beeld/geluid) en Boukje Tijhuis (voorzitter) - organiseert zes lezingen per jaar, afwisselend in De Herberg of Hotel Bakker. We zijn blij met de hoge opkomst van gemiddeld 100 á 120 bezoekers bij deze ledenavonden.

In februari trok de lezing over 'Het verloren Hertogdom Gelre' door één van de 'Ridders van Gelre' René Arendsen, veel belangstelling. Als een wervelwind nam hij de honderdveertig aanwezigen mee langs de meest bijzondere plekken en mensen uit het Gelders verleden.

Bij de jaarlijks gehouden algemene ledenvergadering in maart, gevolgd door de presentatie 'Instappen! De stoomtram van Vorden' waren honderddertig leden aanwezig. Oud Vorden-voorzitter Frank van Setten vertelde over de stoomtram die begin 20e eeuw meerdere keren per dag Vorden doorkruiste, op de route tussen Hengelo en Zutphen.

Zo'n honderd bezoekers bezochten in april de lezing 'Is streektaal uit de tijd of juist niet?' van Diana Abbink. Het antwoord op die vraag is heel duidelijk 'nee', zo vertelde deze deskundige van het Erfgoed Centrum Achterhoek en Liemers.

De streektaal – officieel het Nedersaksisch – zit behoorlijk in de lift.

Michel Groothedde, archeoloog gemeente Zutphen, gaf in september een boeiende presentatie over de unieke 400 jaar oude muntschat die vorig jaar werd gevonden achter een brandmuur in een monumentaal pand in Bronkhorst. Circa tachtig belangstellenden woonden de lezing bij.

In oktober sprak bestuurslid Marc á Campo van het Zutphens Wijnhuisfonds voor ruim honderd bezoekers over de kerntaak van deze bijna

honderd jaar oude organisatie: het behoud van het unieke DNA van Zutphen door panden aan te kopen, te restaureren en een monumentenstatus te geven.

In november kregen de 130 aanwezigen 'Een kijkje in de historische keuken' van culinair historica Manon Henzen voorgeschoteld. Met bijzondere verhalen en mooi beeldmateriaal van exotische ingrediënten en een grote diversiteit aan gerechten bracht zij dit bijzondere stuk verleden weer op een enthousiaste wijze tot leven.

Presentatie Michel Groothedde

Rinus Ilbrink

NAJAARSEXCURSIE ZUTPHEN

Op zaterdag 28 oktober gingen we met ca. 50 mensen per trein naar Zutphen, min of meer als vervolg op de lezing over het Wijnhuisfonds van Marc à Campo op 10 oktober jl. Na aankomst in Zutphen, dienden we nog even te wachten op de 4 gidsen die elke groep via een aparte route door de fraaie oude stad loodsten. Bij heel veel oude en vaak mooi geres- taureerde (vooral door het Wijnhuis- fonds!) panden werd er door de goed onderlegde gidsen het nodige ver- told. Verschillende zeer verrassende 'verstilde' hofjes werden aangedaan, evenals statige huizen van kooplie- den, gezagsdragers, burgerlijke en kerkelijke instellingen.

Na al dat fraais bekeken en bewon- derd te hebben, werden we welkom

geheten in het museumrestaurant aan het 's Gravenhof. Na de koffie en thee met lekker appelgebak en nog een consumptie, hield Frank even een toespraak waarin hij iedereen bedankte voor de deelname. Fraai was dat we de treinreis aangeboden kregen van Arriva, een applausje waard!

Nadien konden we ons op ons gemak door de binnenstad naar het station begeven. Op het stationsplein werd er nog een groepsfoto gemaakt. De trein bracht ons om 17.15 uur terug in Vorden, waarna eenieder zijns weegs ging, terugkijkend op een prachtige middag. Organisatoren Frank en Ger- rit, bedankt! In de Fotogalerij op de website treft u een serie van 61 foto's van deze mooie middag!

NIEUW BOEK MET VORDENSE GESCHIEDENIS

Aan de reeks boeken over de rijke geschiedenis van Vorden, zal binnenkort een nieuw boek worden toegevoegd: **Muziekvereniging Concordia, 143 jaar Vordense historie.**

Jaren geleden had Wim Jansen (oudlid van Concordia en erelid van Oud Vorden) het idee om de geschiedenis van Concordia in beeld te brengen. Hij kreeg daarvoor toegang tot de archieven van de vereniging, in overleg met toenmalige bestuursleden Gerrit Nijenhuis en Paul Bunkers.

Na veel zoekwerk heeft Wim de eerste 120 jaar in beeld gebracht, maar ondertussen was de vereniging met Sursum Corda gefuseerd tot Harmonie Vorden.

De ontbrekende laatste 23 jaar zijn door Nijenhuis en Bunkers bijeengezocht, zodat een afgerond geheel ontstond. Ze vonden oud-Vordenaar Robert Ellenkamp bereid om van het geheel een boek samen te stellen, iets dat hij al eerder heeft gedaan.

Nu is het zover dat het viertal kan aankondigen dat het boek eind 2023 of begin 2024 zal worden uitgebracht. Het geeft een inkijkje in de Vordense geschiedenis in brede zin vanaf 1869. Verder zijn er diverse foto's toegevoegd waarvan vele met de namen bij de gezichten.

Het boek wordt in eigen beheer in samenwerking met uitgeverij Omkijkpunt uitgebracht. Mocht er aan het eind van de rit financieel wat overblijven, dan zal die opbrengst

naar Harmonie Vorden gaan.

Het boek zal 24,95 euro gaan kosten en het aantal te drukken exemplaren zal mede afhangen van de voorinschrijvingen. Wilt u zeker zijn dat u het boek bemachtigt, dan kan het nu al via voorinschrijving besteld worden via: www.omkijkpunt.nl

Het is de bedoeling dat de uitreiking van het eerste exemplaar zal plaatsvinden in het Old Vorden Huus. Via de Nieuwsbrief van Oud Vorden en Contact wordt u in kennis gesteld van dat gebeuren. Tegelijkertijd zal dan ook het historisch archief van Concordia en Sursum Corda door Harmonie Vorden in bruikleen worden overgedragen aan Oud Vorden, zodat het tot in lengte van jaren breed toegankelijk blijft.

Derk Besselink
Wim Vruggink

18 JANUARI 1963, NU RUIM 60 JAAR GELEDEN

Wat weet u nog van de Elfstedentocht van 1963? Waarschijnlijk de enige deelnemers uit Vorden waren Wim Vruggink en Derk Besselink. Daarom willen wij graag gezamenlijk onze verhalen kwijt als Vordense deelnemers van de tocht.

Inleiding.

Wij zijn geboren in 1941 en 1942, groeiden op in de oorlogsjaren en gingen naar de Openbare Lagere School aan de Dorpsstraat. Ons eerste rapportboekje was van december 1948, getekend door het hoofd der school: meester J. Vedders. Naast het traditionele lesrooster stonden sport en spel hoog op de lijst. Achter de school en op het Empo-veld werden korfbal, kastiebal, slagbal, voetbal en handbal gespeeld; daarnaast ook de andere gymnastiek-oefeningen in een gymlokaal van de oude ULO-school aan de Smidsstraat.

Terugkijkend op deze jaren leek het wel op een sportschool en natuurlijk kwam in de loop der jaren het schaatsen ook aan de orde. De winters waren koud en streng. Op de zolders lagen hier en daar nog wel een paar schaatsen om het te leren. Doch om sneller vooruit te kunnen komen op schaatsen werd bij Derk thuis besloten om nieuwe Friesche

DE ELFSTEDENTOCHT VAN 1963

Doorlopers te kopen bij "Henk van de Empo". Bij de Empofabriek verkochten ze destijds - naast fietsen - ook *schaatsen* en gezien de strenge winters was dit een goede keuze.

Na ons vervolgonderwijs kwam er een oproep voor de keuring voor dienstplicht, gevolgd door de opkomst als dienstplichtige om in het leger te dienen (lichting 61-2).

De dienstplicht.

Wim Vrugink: B67 Vorden, buurtschap Delden, dienstplichtig militair ingedeeld bij:

Koninklijke Landmacht 119 afd. Veldartillerie (afgekort: 119 ava), 't Harde.

Derk Besselink: B37 Vorden, buurtschap Delden, dienstplichtig militair ingedeeld bij:

Koninklijke Marechaussee (afgekort: 101Mar.bat), Nunspeet.

De afkondiging 12e Friesche Elfstedentocht en de voorbereiding.

Als dienstplichtig militairen hadden we de laatste oefening in Duitsland afgesloten en waren we tussen Kerst en Oud en Nieuw teruggekeerd op de kazerne.

De gezamenlijke oefening was toeval, omdat Wim als truckchauffeur de "Honest John" ¹ naar de kazerne moest brengen en Derk voor de begeleiding en verkeersregeling was aangesteld.

Het was bar koud en het vroom dat het kraakte. Terug op de legerplaats was alles in stelling gebracht om de schaatswedstrijden van ons legeronderdeel te organiseren. Zowel de dienstplichtigen als de beroepsmilitairen mochten met de zgn. "wapenkampioenschappen" van de Koninklijke Marechaussee meedoen op de legerplaats en daarna om het kampioenschap van Nederland in Eelde.

Met goed resultaat stond Derk tweede op de eindlijst, hetgeen perspectief gaf voor de naderende Elfstedentocht. Overigens, zoals het in het leger gebruikelijk is, gaat men niet "over één nacht ijs".

De mogelijkheid werd namelijk geschapen om je op te geven voor de komende Friesche Elfstedentocht. Echter onder de voorwaarde dat je kon aantonen ervaring te hebben met schaatstochten. Dat werd dus moeilijk, maar met een beetje fantasie kwamen diverse tochten in beeld. In ons **Acht Kastelendorp Vorden** waren er de grachtentochten, te weten bij **Kasteel Vorden, Kieftskamp, de Wildenborch**, en de **ijsbaan op de Kranenburg**.

Gelukkig voldeden wij daarmee aan de criteria en werd de inschrijving geregeld!!!

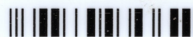
Wim had geen problemen om aan te tonen dat hij aan de criteria voldeed. Hij was voldoende getraind, omdat hij in de laatste dagen van zijn dienstplicht hele dagen mocht schaatsen op het Veluwemeer (Harderwijk-Kampen). Ook had hij tweemaal de Vierdaagse Nijmegen met volle bepakking gelopen. Hij had graag met de wedstrijd mee willen doen, maar dat is om twijfelachtige redenen afgewezen.

Deze lidmaatschapskaart is strikt persoonlijk en niet overdraagbaar.

Kaart gevonden?
Graag retourneren naar...

Koninklijke Vereniging De Friesche Elf Steden
Postbus 569, 8901 BJ Leeuwarden

D.J. Besselink
019129

Op 17 januari vertrokken we met pukkel en plunjezak met de trein naar Leeuwarden. In Leeuwarden aangekomen, werden we met een drierenner naar een fabriekshal gebracht om de nacht daar door te brengen op een veldbed in de slaapzak.

De tocht 18 januari 1963

Gewapend met gloednieuwe schaatsen (Ving Ballangrud en Viking) zijn we vervolgens aan de tocht begonnen. Zoals bekend loopt de route van Leeuwarden naar Sneek-IJlst-Sloten-Stavoren-Hindeloopen-Workum-Bolsward-Harlingen-Franeker-Dokkum-Leeuwarden.

Vol goede moed vertrokken we vanuit Leeuwarden over de Zwette naar Sneek. De **schaats- en loopmarathon** over bevroren water was begonnen!

De baan was erg smal en vóór Sneek hadden we al tientallen schaatsers ingehaald; het was bitterkoud, doch met onze leger(groene) onderkleding hadden we hier minder last van. En ook de bivakmuts was een voordeel voor ogen en oren.

In Sneek en IJlst verkregen we de twee benodigde stempels. En nu op naar Sloten over het Slotermeer, stevige stuifsnieuw en harde wind (nog steeds hardlopen en schaatsen!).

Daarna Sloten, Stavoren en Hindeloopen, maar de omstandigheden werden almaar slechter. In Hindeloopen pakten we een pauze,

een kop soep, roggebrood en heerlijk warm drinken. Dit was in het eerste café dat we daar tegenkwamen (we waren ook al redelijk moegestreden).

Al pratend met de plaatselijke Hindelopers en luisterend naar hun informatie was het toen eigenlijk al verstandig geweest om te stoppen. De **sneeuwduinen** werden namelijk steeds hoger en de baan was nauwelijks meer zichtbaar. Ook de verzorging van de baan met het toentertijd gebruikelijk materiaal was ook niet meer haalbaar.

Maar wij ploeterden door over de **vlakke gletsjer van Friesland**: naar Workum, Bolsward was een optie. Maar gezamenlijk verder rijden was helaas geen optie. Op elkaar letten onder deze omstandigheden was gevaarlijk, je had al genoeg met jezelf te doen.

Al rijdend ga je denken: "is dit wel verstandig wat we doen, zijn we op het verkeerde been gezet of gaat dit altijd zo?"

Onderweg kregen we diverse adviezen om te stoppen en de stuifsnieuw, sneeuwduinen, woeste, koude en snerpande wind waren dan ook voor Derk de vier ingrediënten, goed en wel voorbij Workum, om te stoppen en de tocht met openbaar vervoer naar Leeuwarden te vervolgen. Wim kwam in een sterke groep te rijden en vervolgde onder de eerdergenoemde omstandigheden de route en haalde uiteindelijk Harlingen en Franeker. **Super Sterk!**

Op de stempelpost in Franeker werden de stempelkaarten ingenomen; Wim behoorde tot de eerste zes mannen die niet verder mochten. Ze zijn nog wel verder geschaatst, maar beseften al gauw dat dit zonder kaart zinloos was. Met de eerste de beste bus zijn ze teruggekeerd naar Leeuwarden.

Tegen dit **natuurgeweld** was 99 % van de 9000 deelnemers niet opgewassen. De berichtgeving via radio en TV was voor het thuisfront best wel verontrustend, gezien de vele blessures en bevroren ledematen. Ja, de communicatie was een halve eeuw geleden anders dan nu, want een dag na de tocht hebben we ons thuisfront pas kunnen informeren. **Wel een beetje laat dus!** En de Ving Ballangrud-schaatsen? Die werden "total loss" verklaard!

Dit was een greep over onze wetenswaardigheden en ervaringen tijdens deze historische tocht over de vlakke gletsjer van Friesland.

De tochten van 1985, 1986 en 1997 waar Derk met goede afloop op herhaling is geweest, hebben hun eigen verhaal, waarover in 2024 gepubliceerd zal worden!

De gerechtigde leeftijd om mee te doen is 18 jaar. "Ik ben nu 81 jaar en wel gerechtigd, maar niet meer bij machte zo'n zware tocht te rijden. Ik heb het voorrecht gehad dit fantastische sportspektakel vier maal te mogen beleven."

Voor heel veel schaatsliefhebbers ziet het er gezien de huidige temperaturen niet goed uit, maar toch hoop ik dat het vanuit Friesland in de toekomst nog meerder keren moge klinken: **"Sil it heve!"** of **"It giet oan!"**

¹ Een "Honest John" is een type raket dat werd gebruikt door het Amerikaanse leger tijdens de Koude Oorlog. Het was een tactisch nucleair wapen met een bereik van ongeveer 48 kilometer. De "Honest John" raket kon worden afgevuurd vanaf een mobiel lanceerplatform en werd gebruikt voor grond-aan-grond aanvallen. Het werd voornamelijk gebruikt voor tactische ondersteuning en de vernietiging van vijandelijke doelen op middellange afstand.

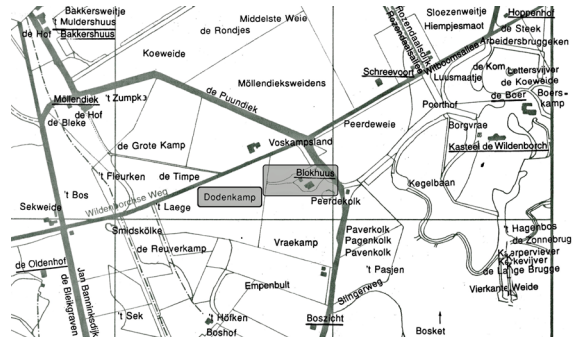
Gerda Rossel
Ab Wassink

DE DODENKAMPSE MUNT

Vinden wat je niet zoekt (met een mooi woord: serendipiteit) zijn de krenten in mijn historische pap, en de volgende twee schetsjes, die ik toevallig tegenkwam in het Gelders Archief¹, zijn zo'n krent.

De schetsjes zijn gemaakt door A.C.W. Staring en stellen een munt voor die in 1802 gevonden zou zijn op de "Doônkamp" (Dodenkamp) bij *Blokhuis*². Omdat hem de bloedige geschiedenis³ van deze kamp bekend was, heeft hij waarschijnlijk zijn best gedaan om de tekst op de munt te ontcijferen, zoals valt af te leiden uit het tweede schetsje met schrijfvarianten van de letters van het alfabet, gehaald uit een 18e-eeuws standaardwerk⁴.

Of A.C.W. er in geslaagd is om de munt te identificeren is niet bekend, net zomin als we weten waar de munt gebleven is, maar gelukkig hebben we de tekening nog. Dus daarmee maar eens naar de bekende numismaat⁵ en oud-Vordenaar Ab Wassink⁶ getogen, die er inderdaad wel raad op wist en dit in het volgende deel zelf zal uitleggen.

dische Nederlanden) liet belegeraar hertog Karel van Gelre (tevens graaf van Zutphen) rond 1505 twee blokhuisen bouwen. Bij het ontzet hiervan door de Bourgondiërs ging één blokhuis verloren, maar het andere bleef staan. De schermutselingen kostten aan 130 man het leven en hun lijken werden op 9 wagens naar Zutphen vervoerd. De naam "Dodenkamp" van een nabijgelegen perceel herinnert nog aan deze gebeurtenissen, evenals de gedenksteen die A.C.W. Staring aan het begin van de 19e eeuw bij Blokhuis liet aanbrengen.

⁴ F. van Mieris, 1726. Beschrijving der Bisschoppelijke munten en zegelen van Utrecht in 't bijzonder mitsgaders van de oorsprong, de waarde en benaming van 't geld, het verschil der muntstoffen en weegingen, de waarde der metaalen, 't recht van geldmunten en het eerste geldgebruik in 't algemeen. Leiden: S. Luchtmans, Dirk Haak en Joh. Arn. Langerack

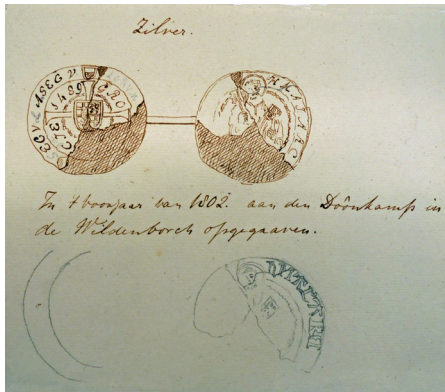
⁵ Numismatiek: munt- en penningkunde
⁶ Ab Wassink is geboren op het rond 1969 afgebroken erve Pardijs (zie Willem Alexanderlaan 0 onder www.oudvorden.nl/boerderijen) en verhuisde later met zijn ouders naar de Horsterkamp 4.

Gerda Rossel

¹ Gelders Archief: Archief Huis De Wildenborch. Archiefnr. 0441, inventarisnr. 4

² Blokhuis: Kapelweg 2 (zie Kapelweg 2 onder www.oudvorden.nl/boerderijen).

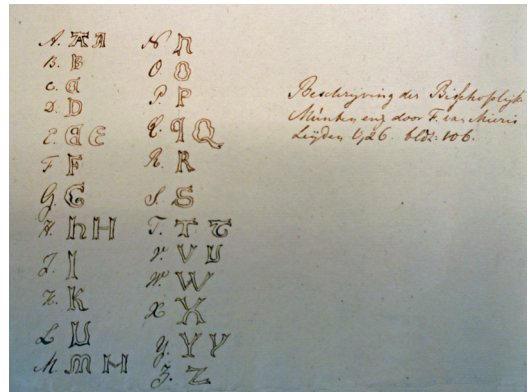
³ Tijdens een beleg van kasteel de Wildenborch, eigendom van Johan van Wisch (bondgenoot van Philips de Schone, landheer der Bourgond-

Enige maanden geleden kreeg ik van Gerda Rossel een vraag over een in de Wildenborch gevonden munt. Helaas kon zij mij daarbij alleen een schetsje overhandigen. Deze tekening werd in 1802 door de dichter A.C.W. Staring gemaakt. Jammer genoeg waren het gewicht en de diameter van de munt niet vermeld. Bovendien was de munt nogal gecorrodeerd waardoor een deel van de tekst en een deel van de afbeelding ontbreekt.

In eerste instantie deed me de afbeelding van de heilige denken aan de in de 15e eeuw in Deventer geslagen stuiver waarop St. Lebuïnus staat afgebeeld.

Omdat ik de muntencollectie van het Stedelijk Museum in Zutphen aan het beschrijven ben, heb ik eerst in deze collectie naar vergelijkbare munten gezocht. Na vergelijking met de daar aanwezige munten van Vlaanderen, Holland, Utrecht, Gelderland en Overijssel kwam ik tot de conclusie dat het een zilveren "groot" moest zijn. Omdat ik echter geen duidelijk-

heid had over de muntplaats, heb ik de vraag voorgelegd aan de leden van de Numismatische Kring Oost-Nederland. Samen met de leden van deze Kring heb ik de nog ontbrekende antwoorden gevonden. Eén van de leden wist ook nog te melden dat een dergelijke munt enige jaren geleden bij veilingbedrijf Künker te Osnabrück was geveild, waardoor ik een goede afbeelding van de munt met duidelijke tekst kon vinden.

Een "groot" van het aartsbisdom Keulen

Het blijkt te gaan om een zilveren "groot" van Hermann IV van Hessen (1480 - 1508), aartsbisschop van Keulen, geslagen in 1489 te Deutz. Deutz was vroeger een zelfstandige stad, maar is nu een stadsdeel van Keulen. Deze zeer dunne zilveren munt had een gewicht van 2,50 gram.

Op de voorzijde zien we een kruis en een wapenschild met in de kwadranten de wapens van Keulen - Hessen - Keulen - Nidda.

De Latijnse tekst luidt:

**BENEDICTVS:DEVS:in:SECVLA:
SECV** (Geprezen zij God in alle eeuwigheid, letterlijk 'in de eeuwen der eeuwen') en in de binnencirkel: **GRO-S'TV-ICIE-1489** (Groschen van Deutz 1489).

Op de keerzijde staat St. Petrus, met in de rechterhand een sleutel en in de linkerhand de Bijbel en daaronder het wapen van Keulen. St. Petrus is de beschermheilige van het aartsbisdom Keulen. Het Latijnse omschrift luidt: **H'MAI:ARCHI-EPI':COLONIE'** (Herman aartsbisschop van Keulen)

Een munt van het aartsbisdom Keulen in de Wildenborch?

Natuurlijk kan niemand met zekerheid antwoord geven op de vraag waarom deze munt in de Wildenborch terecht is gekomen. Er zijn echter enkele jaren geleden bij de restauratie van de Hervormde kerk in Vorden ook diverse munten

gevonden die in "Duitse" steden zijn geslagen. Ook zijn er in Vorden en omgeving door zoekers met een metaaldetector diverse oude "Duitse" munten gevonden. Men kan hieruit voorzichtig de conclusie trekken dat er eeuwen geleden in Vorden en omgeving ook regelmatig gebruik gemaakt werd van munten van over onze huidige landsgrenzen. Al kan men uit diverse andere muntvondsten wel de conclusie trekken dat de gouden munten een veel groter verspreidingsgebied hadden dan de zilveren munten.

De geschiedenis van de "groot"

In Europa ontstond vanaf de 12e eeuw een groeiende behoefte aan munten als gevolg van de toegenomen handel. Met de gangbare kleine zilveren munten (penningen) was het moeilijk de transacties af te wikkelen. Daarom begon men in Italië grotere zilveren munten te slaan met een waarde van 12 penningen. Deze nieuwe munt kreeg de naam grosso

(betekenis: groot). Ook de Franse koning Lodewijk IX liet vanaf 1266 deze grote zilveren munt slaan.

De munt verspreidde zich in veel landen in veel verschillende vormen en benamingen zoals gros, groschen, groat, groot, groszy en grush. Deze grootste zilveren munt werd de standaardmunt in Noordwest-Europa.

In de 15e eeuw gebruikten de vorsten de muntslag als een bron van inkomsten om de vele oorlogen te bekostigen waardoor tal van emissies elkaar in zeer korte tijd opvolgden.

De hoeveelheid zilver van de "groot" daalde van ruim 2 gram naar minder dan 1 gram.

Men klaagde vooral over slecht geld uit Gelderland en Brabant. Het Keulse en Engelse geld bleek veel betrouwbaarder. Door deze inflatie begon men aan het eind van de 15e eeuw met het slaan van dubbele groten, die later "stuivers" genoemd werden. De waarde van deze dubbele groot werd vastgesteld op één

twintigste deel van een Rijnlandse goudgulden. In 1496 wordt de laatste enkele groot geslagen.

Tot de negentiende eeuw sloegen de Nederlandse provincies en diverse Nederlandse steden eigen munten. Het was de gewoonte om op de munten Latijnse teksten te zetten. Deze teksten werden vanwege ruimtegebrek vaak afgekort. Op de voorzijde van een gulden van Zutphen stond: MO.NO.ARG.CIV.ZVTPHANIA (Nieuwe zilveren munt van de stad Zutphen) en op de keerzijde: HAC NITIMVR - HANC TVEMVR (Op dit steunen wij, dit beschermen wij).

Mocht u ook munten in uw bezit hebben waarvan u de waarde of de herkomst wilt weten, dan kunt u contact opnemen met Ab Wassink, tel: 0575-521486, e-mail: wassink.ab@gmail.com

Ab Wassink

Stuultjen

Die supporter wis eigenlijk niet

hoe e 't d'r met had,

toen hé markten dat e in

de Amsterdam Arena

in een kuipstoeltje zat...

In het verleden behoorde Vierakker bij de gemeente Warnsveld, per 1 januari 1989 werd het bij Vorden gevoegd en sinds 2005 is het gemeente Bronckhorst. Op bovenstaande kadastrale kaart heet de IJselweg nog de Hooge weg. Dit verhaal gaat over een eeuwenoude herberg gelegen aan de kruising Vierakkersestraatweg en IJselweg: De historie van De Vlieg.

Het pand ligt aan de Vierakkersestraatweg 16 tegenover de Adelaar en ernaast liggen de boerderijen De Zwaan en Oelenbroek.

De eigenaren van het Huis Vierakker bezaten vroeger behalve boerderijen ook diverse percelen grond, zoals 't Distelweertjen, 't Herlebroek, de Vondercampen en de Vlyghe. In 1661 zette

Johan de Ruyter, de burgemeester van Zutphen, een bouwhuis op deze Vlieghe. Hij verpachtte het pand aan de hervormde Waender Hendrijcksen Bos die in 1673 getrouwd was met de weduwe Stintje Gerritz. Mogelijk kon je toen al in deze herberg iets drinken. Hij werd weduwnaar en hertrouwde met Meintien Hendriks Romeijn in 1697. In 1709 was hij nog "de weerd in de Vlieghe". Nog jarenlang bleef het pand leenroerig aan het huis Vierakker.

De herberg lag aan een belangrijke verbindingsweg. Deze Hessenweg bestond al in 1507, vanaf Halle kon men via de Aaltenseweg naar Hengelo en dan over de Lageweg, de huidige Lankhorsterstraat, naar Wichmond en vervolgens richting

Vierakker. Nadat Waander in 1715 overleed, hertrouwde zijn weduwe en vertrok naar elders. Nu werd het pand verpacht aan de katholieke Jan Gerritsen. Hij werd de volgende “hospes (huisbaas) in De Vlieg”. Hij kreeg de bijnaam Vliegeboer. De combinatie van herbergier en landbouwer zou nog eeuwen zo blijven.

Diens zoon Hermannus, roepnaam Harmen Janssen, geboren rond 1700, werd later de nieuwe Vliegeboer met zijn Brummense vrouw Reïnera Willemsen. Het was een katholiek gezin dat kerkte in Baak. In augustus 1740 werd hij, nadat iemand ruzie met hem zocht, geslagen met een stok. De dader kreeg een boete van 4 schilden, een munteenheid destijds. Ze pachtten de boerderij, maar

hadden ook zelf bezit; zo hadden ze in 1751 de helft van huis ‘Den Eltert’ gekocht, bezaten ze de helft van huis ‘Uelenbroek’ en een stuk bouwland in Vierakker. Zijn oudste zoon Gerrit Jan Harmsen huwde in 1766 met Berendina Aalderink, ze schonk hem 12 kinderen. Na het overlijden van zijn vader in 1761 werd hij de pachter. In 1770 werden zowel de hospes in ‘De Vlieger’ als de waard in ‘De Zwaan’ beboet, omdat ze op zondag getapt hadden bij de Vierakkerse kermis. Het kostte ze 3 gulden.

Het gebied in Vierakker werd regelmatig overstroomd met IJsselwater wat tot veel problemen leidde. In 1784 kreeg hij 15 gulden als een liefdegift voor zijn verloren vee na een overstroming.

Aan de linkerkant de herenkamer, in het midden de gelagkamer en rechts de opkamer, waaronder zich de gewelvenkelder bevindt. Foto 1968.

In 1778 verkochten ze hun helft van huis 't Uelenbroek' en later, in 1791, een lap grond naast De Vlieg wat 1100 gulden opleverde.

De huidige hoeve wordt gedateerd op bouwjaar rond 1800, dus dan zal de eigenaar van het huis Vierakker er een nieuwe boerderij op hebben laten zetten met een hoog strodak en ramen met een roedenverdeling. De deel werd in 1825 aangepakt en draagt gevelankers met dat jaartal.

Hendrik Klein Hekkelder, geboren in 1783 in Leesten, kocht de boerderij voor 1200 gulden. Het geld leende hij van de diaconie in Vorden. In 1812 huwde hij met Harmina Schuilenburg. Door Vierakker liep de zandweg. Om de weg beter begaanbaar te maken, werd geopperd om de kosten daarvan door middel van tolheffing te laten betalen. Onbekend is of er ooit tol werd geheven aan de Vlieg.

Carl Albrecht Wilhelm von Auer was een Pruisische officier en later werkte hij als ambtenaar in Emmerich. Hij kocht het huis Vierakker op 16 april 1801 met al de daarbij behorende landerijen en huizen, waaronder dit pand. In 1808 besloot hij het niet langer te verpachten, hij bood het te koop aan. Dus de bejaarde Gerrit Jan en zijn vrouw vertrokken naar de kinderen in Steenderen.

Bij deze herberg heeft heel lang een doorrijschuur gestaan, zoals vaak langs Hessenwegen. Het was een grote schuur met aan de voorzijde en achterzijde grote brede deuren. Op die manier kon je aan één kant binnenrijden, in de schuur gestald worden en bij vertrek de schuur aan de andere kant weer verlaten. Vroeger logeerden de Winterswijkse houtskoolbranders in de herberg wanneer

ze hun product naar de Eerbeekse papierfabriek brachten. Dochter Catharina Klein Hekkelder huwde in 1836 met Harmen Garritsen, hij werd de volgende kastelein. Zij stierf in 1858, vier dagen na de dood van zoon Jan. Haar man zou nooit hertrouwen en stierf 38 jaar later.

Er is een uithangbord bewaard gebleven met daarop Pegasus (=het ros der dichters) met daarop de tekst: "Vandaag voor gelt, morgen voor niet". Erboven de tekst: "in De Vlieg".

Zoon Hermanus huwde Gerritje Rossel, zij was als zevenjarige al wees. Dus haar voogden waren bij het huwelijk aanwezig. Eind negentiende eeuw werden hier landbouwlezingen gehouden over tuinbouw, paardenfok, voeding en bemesting. In 1903 was er bij De Vlieg een stierenkeuring en rond 1920 nog openbare verkopen van hout, huizen en percelen.

De kermis in Vierakker was voor omwonenden. Het feest werd gehouden op de bleek voor de Vlieg. Vóór 1854 was deze kermis in de buurt van de school, na 1911 werd het een volksfeest voor Wichmond en Vierakker samen.

De buurtkermis begon 's morgens om negen uur met vogelschieten. De meeste bezoekers waren eigen baas, dus wie kon, ging ernaartoe. Dit alles werd begin 20e eeuw georganiseerd door Rouwenhorst en door Garritsen van De Vlieg. Bij hem werd ook de

ambtsketen van de schutterskoning bewaard. De eerste prijs bij het vogelschieten was een wandklok. In de oude gelagkamer, later de woonkamer van Garritsen, hing zo'n klok aan de muur. De blazers die 's avonds de muziek verzorgden, kwamen uit De Hoven bij Zutphen. Overdag kon je dansen op accordeonmuziek.

Wilde je 's avonds de wals of polka dansen dan moest je 5 cent betalen, zodat je twee dansen kon meedoen. Er werd gedanst in de opkamer, de vroegere landsheerkamer. Daaronder was de kelder, dus de avond tevoren werd de vloer al gestut. Er was veel belangstelling voor het dansen, mensen stonden buiten op de stoep te wachten op hun beurt. Om tien uur was het feest voorbij, want de volgende ochtend moest men weer vroeg op voor het melken.

Het echtpaar Garritsen-Rossel kreeg 8 kinderen, in 1919 waren beiden overleden. Zoon Herman woonde in Wilp en zoon Gerrit Jan zat op De Boterboer in Wichmond. De dochters waren het huis al uit, dus nam zoon Antonie de boerderij over, hij trouwde nooit. Nu was het geen herberg meer. In 1921 moesten boeren aan de gemeente opgeven hoeveel vee, bouw- en weiland ze hadden. Dit kon bij Antonie. Hij stierf in 1958 en zijn neef Gerhard Adriaan, die erbij in woonde en later huwde met Annie Garsen, leidde het melkveebedrijf. Rond 1959 kwam op de hoek van hun terrein een gebouwtje van een

Coöperatieve Diepvriesvereniging met de naam "De Vliegehoek". In 1966 werd de oude boerderij geres-taureerd, de doorrijschuur was in zeer slechte staat en werd gesloopt. Zoon Henk Garritsen nam het bedrijf over; nadat hij stopte met werken werd het boerenbedrijf opgeheven wegens gebrek aan opvolging. En nu is het een fraai woonhuis met een monumentenstatus en een zeer rijke geschiedenis!

Bronnen:

Met dank aan Henk Garritsen

*J.W. van Petersen -
Reizen is tol betalen*

Jan Lamers - Wichmond 1200 jaar

Rijksmonumentenregister

*Gelders archief; burgerlijke stand en
doop-, trouw-, begraafboeken*

*Delpher, Zutphense Courant
27-5-1921*

Erfgoedcentrum Zutphen:

- *0338 Inventaris van het archief van het Scholtambt Zutphen (1462-1811) inv 222-254 en inv 12-22*
- *doc Warnsveld 938.1*
- *doc Wichmond 938.1*
- *doc De vlieg 718.69*

Bevolkingsregister

Collectie Lamers archief 3020 inv 201 en 202

*Deelcollectie 3030 Fotocolletie
Warnsveld Fotonummer
SZU002029475*

Website Genealogie domein;

*WARNSVELD - Buurschap
Vierakker Rekening en verantwoor-
ding der liefdegiften, ingezameld ten
behoefte der noodlydenden, door de
overstromingen van 's lands rivieren,
in het jaar MDCCLXXXIV. (1784)*

*Website Oud Vorden, informatie van
Gerda Rossel*

Website beeldbank.cultureelerfgoed.nl

Geboeid

Die zwaore crimineel hef niks ezeg,
zelfs niet tegen zien advocaat efluusterd.

Hi-j hef de hele zitting allene maor
geboeid eluusterd.

*organist van de Protestantse Kerk
in Wichmond, met dank aan Han Pieterse.*

Van 'orgeltje' (1867) tot rijksmonument (sinds 1973)

De orgelbouwer Hermanus Knipscheer (1802-1874) kreeg ongeveer 158 jaar geleden de opdracht een orgel in de Nederlands Hervormde Kerk in Wichmond te bouwen. Hij moest van de Kerkenraad de opdracht hebben gekregen een beperkt instrument te bouwen met vijf registers (prestant 8 discant, prestant 4, bourdon 8, fluit 4, quintfluit 3) en met beperkt pedaal om de volkszang te begeleiden. Knipscheer had des-

tijds een uitstekende naam; hij had niet voor niets het prachtige Müllerorgel in de Grote of St.-Bavokerk te Haarlem in onderhoud. Hermanus Knipscheer woonde in Amsterdam aan de Warmoesstraat en zijn magazijn was aan het water gevestigd om het vervoer van orgelonderdelen per boot mogelijk te maken. De concurrentie in 1750 te Amsterdam was moordend en dat was waarschijnlijk de reden dat Hermanus Knipscheer

en zijn meesterknecht Van Ingen de opdracht aanvaardden in Wichmond een orgel te bouwen. De gemeente maakte van 1856 tot eind 1867 gebruik van een voorzanger. Waarschijnlijk was dit een noodoplossing. Het heeft 11 jaar geduurd voordat de kerkenraad de financiële middelen bijeen had gebracht om een orgel te laten bouwen. Wichmond was vanuit Amsterdam alleen per boot bereikbaar en dat was twee dagen of langer reizen met onderdelen voor het instrument. In zijn magazijn had hij pijpwerk uit de zeventiende eeuw in voorraad; nu nog is een inscriptie te zien van ene Appolonius Bosch met het jaartal 1685. Dankzij zijn voorraad kon hij concurrerend inschrijven.

Knipscheer kwam uit een familie van orgelbouwers, hij was van de derde generatie die orgels bouwde. Hij moet blij met de opdracht zijn geweest, gezien de eerder genoemde moordende concurrentie, want er waren in de negentiende eeuw nogal wat orgelbouwers in Amsterdam die failliet gingen.

Ik stel me zo voor dat de oude, 57-jarige Hermanus (met misschien twee van zijn zoons in opleiding) 157 jaar geleden in werkplunje was gaan zoeken naar gebruikt pijpwerk dat in standaarden stond opgesteld, ergens in een stoffig magazijn. (Hij bouwde overigens ook orgels op voorraad om verloren uurtjes goed te besteden en de concurrentie aan te kunnen). Zo'n

270 oude orgelpijpen vond hij, die hij renoveerde en opwreef met een oude lap. Hij moet er ook op hebben geblazen om de klank te testen. Verder was er een oude speeltafel (manueel) beschikbaar en pedaalwerk met 13 pedalen (normaal zijn dat er 30), het absolute minimum voor ondersteunend pedaal. Ook vond hij onderdelen van een mooie orgelkas met twee bloemrozetten met bladgoud; de drie beeldjes zijn van later datum: één van de harp spelende David en twee van engelen met bazuinen. Al was de kas niet compleet, het was een mooi geheel. Natuurlijk was er ook een windlade nodig, tractuur/overbrenging van de speeltafel (manueel en pedaal) via de windlade naar de pijpen en een dubbele blaasbalg met trapmechanisme, dat later door een elektromotor is vervangen.

Aanvankelijk moet het orgeltje niet meer dan vijf registers hebben gehad. Op een deel van de pijpen staat het jaartal 1685 (van Appolonius Bosch, bouwer van het grote orgel in Vollenhove?) maar die waren mogelijk wel wat gecorrodeerd en vroegen om een renovatiebeurt. Op 22 december 1867 is het instrument officieel in gebruik genomen, 7 jaar voor het overlijden van Hermanus Knipscheer.

Het orgelfront in de kerk van Wichmond moet er van meet af aan ongeveer uit hebben gezien, zoals het er nu uitziet, maar waarschijnlijk wel met andere frontpijpen. De meeste Knipscheerorgels hebben een

vergelijkbaar front. De Knipscheer-orgels in de Protestantse kerk in Heemskerk (1857) en Nijbroek (1860) bijvoorbeeld zijn uit dezelfde tijd en tonen qua klank duidelijke overeenkomsten; alleen de disposities (aantal registers/stemmen) zijn royaler. De zuinige opzet is niet aan de kas aan te zien; het (imitatie)goud van de orgelkas en de beeldjes van de harpspeler David en de twee engelen met de bazuinen tonen allure. Maar als men de orgelkas achter het orgelfront open maakt, wordt meteen duidelijk dat er blijkbaar geen geld was besteed om de orgelkas van een gedeeltelijke bovenkant te voorzien. Het gevolg daarvan is dat stof er gemakkelijk in de pijpen kon neerdalen, wat de klank negatief beïnvloedt. Bij een restauratie zou de kas compleet kunnen worden gemaakt

In 1921-1923 is het orgeltje geres-taureerd en uitgebreid door de firma Spiering; deze orgelbouwer voegde twee hoog klinkende registers (vulstemmen), het octaaf 2 en de sexqualter II sterk aan het orgel toe. Het totaal aantal pijpen kwam toen op 378, deels van eikenhout (de fluit 4). Predikant ds. Swaan, de instigator, was destijds lovend over de uitbreiding: 'Nu kunnen wij met het orgel klagen en juichen,' want het instrument kreeg door de vulstemmen meer dynamiek, meer hoge tonen en dus meer allure. In 1956 restaureerde Jacques Germans uit Warnsveld de beelden op het orgel; de goudkleur van de bazuinen en andere versie-

ringen zouden ook nu een kleine retouche behoeven.

De orgelbouwer Van Vulpen heeft in de jaren zestig van de vorige eeuw het orgel nog wat meer allure willen geven door de prestant 8 discant uit te breiden met twee lage octaven, wat ten koste ging van de authenticiteit en misschien ook de uniformiteit van de klank. De uitkomende stem was daardoor verdwenen. Bij de laatste restauratie in 1984-85 is het instrument teruggere-restaureerd naar het origineel van 1923.

Ons Knipscheerorgel is in redelijk goede staat, al zijn er kleine lekkages in de windlade, waardoor de klank-zuiverheid niet altijd optimaal kan zijn. Ook de verbinding tussen het instrument en de balg is provisorisch hersteld. Verder zit er in en op de pijpen een flinke laag stof, wat ten koste gaat van de helderheid van klank.

Een opknapbeurt anno 2026 lijkt wenselijk; gezien de monumentale status moet ons orgel in stand worden gehouden. Het is voor mij steeds weer een eer en genoeg het voor de gemeenteleden van Wichmond op zondag en tijdens Kerstmis te laten klinken en samen met u de lofzang gaande te houden. Voor de begeleiding van de volkszang is het zeer geschikt, zeker als de organist het pedaalspel voor de basondersteuning enigszins beheerst. Verder klinken muziek van de grote J.S. Bach (het beperkt pedaal is natuurlijk niet toereikend en de pedaalpartij vergt

enige aanpassing) en G.F. Händel er prachtig op, maar ook wel romantische muziek van Cesar Franck, al is het pedaal ook daarvoor vaak niet toereikend. De akoestiek van de kerk neigt tot dwarreling van de klank als de kerk maar met 30 gelovigen is gevuld. Het aanbrengen van wat lappen stof zorgt voor enige verbetering.

Het orgel is een historisch monument van waarde dat een geheel eigen karakter heeft. Dit laatste werd voor mij bevestigd, met de opmerking van nogal wat kerkgangers dat zij tijdens de lockdown in de coronatijd de orgelklanken van hun Knipscheerorgel misten. Zonder dit instrument zou onze kerk mogelijk geen beschermde status hebben gekregen.

Freerk Boekelo

Ooit hoorde ik van mijn buurman Bennie Lenselink ("Bennie-van-de-Bonekamp") dat zijn naaste buurman Hemmie Beumer lang geleden, aan de noordelijke rand van de Lindese Enk langs de Schuttestraat, op een urn met menselijke as en verbrand botmateriaal was gestuit.

Hemmie Beumer bevestigde desgevraagd het verhaal en wist me precies te vertellen waar en wanneer hij deze vondst had gedaan. In 1956 was er geel zand nodig voor de bouw van

DE URN VAN LINDE

een kippenhok bij zijn ouderlijke woning op het Noordink aan de Schuttestraat. Waar kon je dat beter weghalen dan een kleine honderd meter verderop tussen Noordink en Bonekamp? Daar was in die tijd een enkele meters oplopend stuk land op de enk, dat bekend stond als de Heuvel¹. De laag teelaarde was op die plek minder dik dan elders op de enk. Hemmie haalde daar het nodige gele zand vandaan voor de bouw van het kippenhok, toen hij op iets hardes stuitte.

Bericht over de veiling van de Heuvel uit de Zutphensche Courant, 20-4-1878

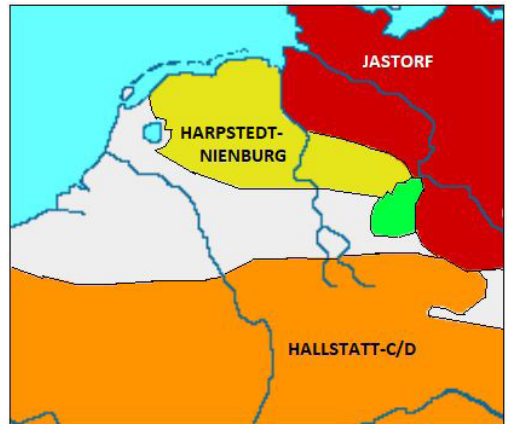
Hij bleek een urn kapot gestoten te hebben met resten van menselijke as en botmateriaal.

Hemmie Beumer vertelde van zijn vondst aan zijn overbuurman Tonnie Bosch, die geïnteresseerd was en veel afwist van geologie en archeologie. Tonnie is meteen op de plaats gaan zoeken naar scherven van de kapot gestoten urn. Zijn broer Jan Bosch schreef over de vondst het volgende in het boek *Linde in de draaimölle*²: “Al ver voor Christus’ geboorte hebben hier in de enk mensen geleefd en er hun dierbare overledenen volgens heidense rituelen plechtig verbrand. De resterende as werd in een stenen kruik (urn) verzameld en in de bodem geplaatst. In 1956 bij winning van geel zand in de Noordrand van de enk, bij het Noordink, is zo’n urn gevonden. Grotendeels aan scherven, maar wel met as- en botresten. We hebben alles opgezonden naar het Rijksmuseum te Enschede; men berichtte ons naderhand, de urn te dateren op ca. 600 voor Christus. Moeder weet zich te herinneren dat haar grootvader wel eens verteld heeft over stenen potjes die men in de grond gevonden had. Daar is verder niets over bekend”.

Toen ik met de broers Jan en Tonnie Bosch over de vondst uit 1956 sprak, vertelde Tonnie dat er op de urn geen sporen van versiering aanwezig waren, maar wel vingerafdrukken en vingersporen van de maker. Dit gegeven past bij een prehistorische cultuur uit de Vroege IJzertijd.

Het duidt op de Harpstedt-Nienburg cultuur, waarvan bekend is dat urnen uit deze cultuur geen ingekerfde versieringen bevatten, maar wel vingerafdrukken en vingernagelafdrukken in de rand. Eenzelfde soort urn is gevonden in 1941, in een urnenveld te Wolfersveen³.

Ook de datering van de urn duidt op Harpstedt-Nienburg cultuur, waarvan de westelijke Ems-Hunte groep zich onder andere in de Achterhoek vestigde. De (Germaanse) Harpstedt-Nienburg cultuur bevond zich tussen de Midden-Europese (Keltische) Hallstatt-C/D cultuur (800-450vC) en de Noord-Europese (Germaanse) Jastorf cultuur (600-100vC).

Situering van Harpstedt-Nienburg cultuur

Waar de urn van Linde is gebleven, is niet meer te achterhalen. Navraag bij de Oudheidkamer Twente, de Provinciale Depots voor Bodemvondsten in Overijssel en Gelderland, museum

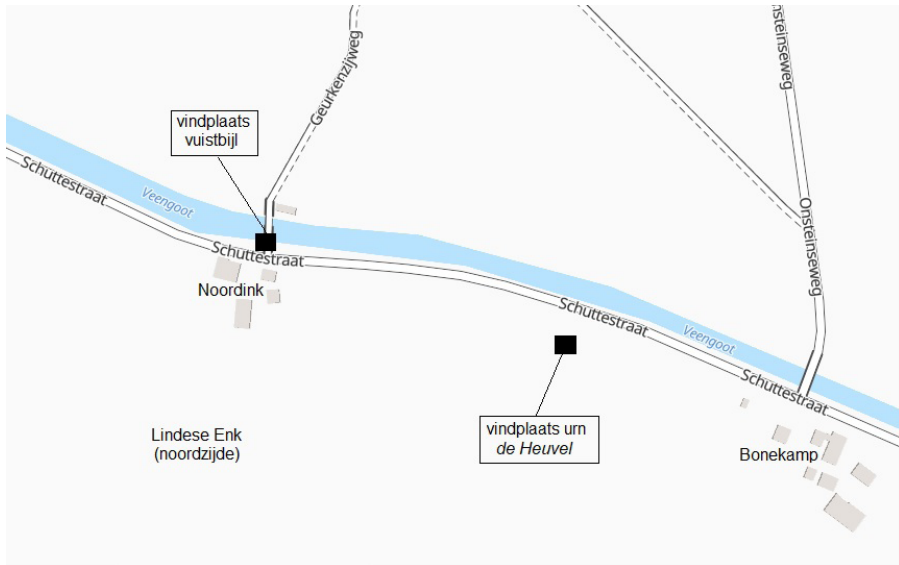
Twee soorten Harpstedt urnen, een oudere uit Wolfersveen ⁴ (links), een jongere uit Neerpelt (België) ⁵ (rechts), beide versierd met vingertopindrukken.

Valkhof in Nijmegen, het Stedelijk Museum in Zutphen en de Gelderse Archeologische Stichting heeft niets opgeleverd.

Wel zijn enkele summiere beschrijvingen terug te vinden in de archeologische literatuur ⁶. Daarin wordt door Van Beek gesproken over de mogelijkheid van “een grafveld op de Lindese Enk”. “In de jaren vijftig van de vorige eeuw zijn op de enk verbrand bot en in de ijzertijd gedateerde scherven gevonden, maar de gegevens zijn wat te summier om met zekerheid van een grafveld te kunnen spreken. De Lindese Enk is gesitueerd op een hoge en brede dekzandrug waar zeker laat-prehistorische bewoningssporen verwacht kunnen worden”.

Opvallend is de plaats waar de urn is gevonden, namelijk aan de noordoost kant van de Lindese Enk. Dat komt overeen met wat Van der Kleij ⁷ beschrijft over de ligging van prehisto-

rische grafvelden en tumuli rondom Zutphen, waarvan tenminste 81% van de graven op een hoogte ligt en dat “80% van de hooggelegen graven liggen bij of op de noord-oost-zuid rand van de hoogte (...). De westelijke helft van een hoogte lijkt systematisch te worden vermeden als locatie voor een grafveld en/of grafheuvel. Er lijkt dus bij graven, als groep genomen, een sterke voorkeur te bestaan voor een locatie op of bij de rand van een hoogte, en dan vrijwel uitsluitend de noord-oost-zuidrand. Deze voorkeur voor de oostelijke helft t.o.v. het midden of de west helft is statistisch significant op 0,1%, d.w.z. de kans dat dit waargenomen verschil in voorkeur op toeval berust, is kleiner dan 1:1000 (...). Dit kan verschillende oorzaken hebben die te maken hebben met de overwegingen bij de keuze van zowel graflocatie zelf als bij de ligging van het graf ten opzichte van de nederzetting. (...)”

NEDERZETTING

De vraag is daarmee gesteld of en wat de locatie van een grafveld of grafheuvel zegt over de locatie van de bijbehorende nederzetting in dit gebied. Van der Kleij⁸: “Zowel bij nederzettingen als graven bestaat een voorkeur voor plaatsing van de site op een duidelijke hoogte (...). Evenals bij graven lijkt ook bij nederzettingen een voorkeur te bestaan voor situering op de oosthelft van een hoogte en wel op de rand, maar die is lang niet zo sterk als bij de graven. Een behoorlijk aantal nederzettingen ligt midden op de hoogte. (...) Beide site-typen lijken de westkant van hoogten liever te mijden. (...) Als rule-of-thumb bij het opsporen van grafvelden in het landschap binnen deze regio zou men dus kunnen zeggen dat de oostelijke rand van een hoogte, en zeker als op die hoogte al

een nederzetting is aangetoond, de eerste plek is om te onderzoeken, en wel binnen een afstand van een paar honderd meter van de nederzetting.”

Dit zou betekenen dat sporen van een mogelijke nederzetting op de Lindese Enk vooral op de oostelijke helft of het midden daarvan gezocht zouden moeten worden. Dat de enk bewoond geweest is in de late prehistorie, staat voor Van Beek⁹ wel vast.

Hoe zag het leven van de mensen in deze omgeving er toen uit? Daar is wel een en ander over te zeggen. Naast de opkomst van het ijzersmeden wordt deze periode ook gekenmerkt door de opkomst van de landbouw op kleine raatakertjes, die qua grootte enkele tientallen meters in het vierkant konden zijn en omzoomd werden met aarden walletjes.

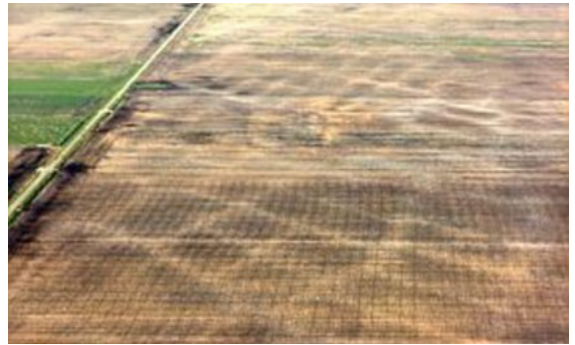
Mogelijk waren de bewoners van de Lindese Enk in die tijd dus boeren en/of ijzersmeden. Dat laatste lijkt in elk geval aannemelijk, vanwege het veel voorkomende oer in de bodem.

Ongetwijfeld waren er ook boeren onder bewoners van deze omgeving. De raatakkertjes die zij bewerkten, zijn ook wel bekend geworden onder de benaming *celtic fields*, omdat vroeger werd gedacht dat de Kelten (*Celts*) deze akkertjes hadden aangelegd. Dat bleek later historisch onjuist, maar de benaming *celtic fields* is desondanks nog steeds in gebruik. Men heeft ontdekt dat op deze raatakkertjes gewassen als emmertarwe, spelt, gerst, huttentut, duivenboon, pluimgerst, vlas, erwten, linzen, blad- en knolgewassen werden verbouwd. De boeren woonden zelf tussen de akkertjes die zij bewerkten. Niet alle akkertjes werden bebouwd, maar waren braakliggend om de grond een periode rust te gunnen. Hoe de boerenwoningen en toentertijd uitzagen is te herleiden uit

Reconstructie van een ijzertijd boerderij met spieker (links) bij Wekerom ¹⁰

archeologische vondsten die in ons land en andere Noord-Europese landen zijn gedaan. Bij de plaats Wekerom op de Veluwe heeft de Stichting Gelders Landschap een poging gedaan zo'n boerenwoning met raatakkertjes te reconstrueren op de plek waar zij ooit hebben gestaan.

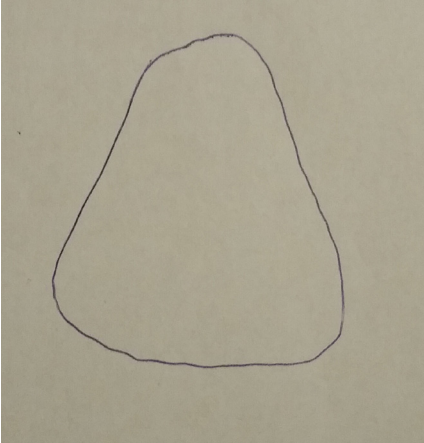

Contouren van oude raatakkertjes zijn soms nog zichtbaar ¹¹

VUISTBIJLEN

In *Linde in de draaimölle* noemt Jan Bosch ook nog de vondst van twee stenen vuistbijlen omstreeks 1967, gevonden tijdens graafwerk bij de brug over de Veengoot tegenover het Noordink. Dat is niet ver van de plaats waar Hemmie Beumer de urn heeft gevonden. Hij claimt één ervan zelf in handen te hebben gehad, maar waar ze zijn gebleven weet niemand. Een schoolmeester uit het Medler zou er wellicht één in zijn bezit hebben gehad, de ander is mogelijk beland bij de familie Robbertsen uit Delden.

Uit zijn herinnering tekende Tonnie Bosch een schetsje van de vorm van de vuistbijlen (zie afb). Hij wist zich te herinneren dat de vuistbijlen puntgaaf waren, kennelijk ook nooit gebruikt. Het is goed mogelijk dat de vuistbijlen uit dezelfde tijd als de urn stammen, want ook in het begin van de ijzertijd werd nog regelmatig gebruik gemaakt van stenen werktuigen.

- ¹ Nu is de heuvel verdwenen; het gele zand is destijds afgegraven en gebruikt voor de verharding van de Schuttestraat.
- ² Henk Wullink e.a. (Vorden, 1991), Linde in de draaimölle, p.14
- ³ Zie: Verlinde, A.D. (1974), Ein Gräberfeld aus der frühen und mittleren Eisenzeit in Zelhem-Wolfersveen (Gld.), Berichten R.O.B. 24.
- ⁴ Foto Harry Somsen, vereniging Oud Zelhem
- ⁵ Foto Gallo-Romeins Museum Tongeren
- ⁶ RAAP-rapport 305, eindversie 20-1-1998, p.23 en p.83; Bulletin en Nieuws-bulletin Koninklijke Nederlandse Oudheidkundige Bond, zesde serie, jaargang 10, 1957, p.51; Roy van Beek, proefschrift Reliëf in Tijd en Ruimte - interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en middeleeuwen, 2009, p.228; Gerrit van der Kleij, Prehistorische grafvelden en tumuli rondom Zutphen, Zutphense Archeologische Publicaties 3, p.16.
- ⁷ Gerrit van der Kleij, Prehistorische grafvelden en tumuli rondom Zutphen, Zutphense Archeologische Publicaties 3, p.23
- ⁸ Gerrit van der Kleij, Prehistorische grafvelden en tumuli rondom Zutphen, Zutphense Archeologische Publicaties 3, p.25-26
- ⁹ Roy van Beek, proefschrift Reliëf in Tijd en Ruimte - interdisciplinair onderzoek naar bewoning en landschap van Oost-Nederland tussen vroege prehistorie en middeleeuwen, 2009, p.228
- ¹⁰ Bron: By Rasbak (Own work) [GFDL (<http://www.gnu.org/copyleft/fdl.html>) or CC BY-SA 3.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/>)], via Wikimedia Commons
- ¹¹ Foto: Paul Paris, via Google; op de foto raatakertjes op het Hijkerfeld, Drente.

Cardiologie

Ik wet niet hoe i-j dat ziet,
 mar ik zol mien zörgen maak'n
 at de cardioloog zeg:
 "Hier klopt iets niet".

Wim Jansen

Één van mijn 420 tot nu toe gevonden voorvaderen, de Vordenaar Lammert op Jebbekinck.

Boerderij Jebbink.

Boerderij Jebbekinck, tegenwoordig boerderij Jebbink geheten, en al genoemd in het jaar 1382, is één van de oudste boerderijen onder Vorden. Zij is gelegen in de vroegere buurtschap Veldwijk, het adres heden ten dage is Zutphenseweg 92.

Deze boerderij is uitermate vakkundig en uitgebreid beschreven door Gerda Rossel van de boerderijencommissie OV.

Het was lange tijd een pachtboerderij, maar viel niet onder de Vordense kastelen. Sinds 1646 was het in het bezit van de Stichting Oude en Nieuwe Gasthuis te Zutphen, die overigens meerdere boerderijen in het Vordense bezat.

Mijn connectie met boerderij Jebbekinck.

“Waor bun ie der ene van” was in Vorden in mijn jeugd een veel gestelde vraag als je voor het eerst bij vreemde mensen over de vloer kwam, bij voorbeeld als je voor het eerst na schooltijd bij een klasgenootje thuis ging spelen. “Ik bun van Jansen” was dan mijn antwoord, hetgeen meestal een schouderophalen tot gevolg had en het antwoord “Jansen, Jansen, daor bunt ter zo völle van, over welken Jansen heb ie ‘t?” “Jansen de kippenboer” was in veel

MIJN VOORoudERS

gevallen al verhelderend, met vaak de toevoeging hunnerzijds “Oh ja, dan is oew moeder Bertha Schuppers van den bakker. Zeg dat dan metene want die kent iederene in Vorden”.

En dat klopte als een bus want mijn vader was ‘import’ in Vorden en hier in 1925 vanuit Laag Keppel komen wonen, terwijl mijn moeder hier was geboren en getogen.

Heel veel mensen hadden toen een tweede naam, die heel vaak ook als eerste (hoofd)naam gebruikt werd en dat was de naam van de boerderij waarop ze woonden, zoals Wuestenenk van ‘t Addink of Tjoonk van ‘t Bosmanshuus. Straatnamen waren toen nog onbekend in Vorden, in het dorp hadden alle huizen de buurtletter ‘A’, buurtschap Delden had ‘B’, buurtschap Veldwijk had ‘C’, buurtschap Mossel had ‘D’ en Linde had ‘E’, met daarachter een nummer, bijvoorbeeld C67.

Dat noemen naar de boerderij was al heel lang gebruikelijk, dat stamde uit de middeleeuwen en was bij tijd

en wijle behoorlijk ingewikkeld, aangezien mensen bij verhuizing of introuwen bij huwelijk van naam wisselden. Voorbeeld: Jan Addink trouwde in op boerderij Wolterink en noemde zich vanaf die dag eerst Jan Addink op Wolterink, hetgeen langzamerhand verbasterde tot Jan Wolterink. Ook de geboren kinderen kregen dan de achternaam Wolterink in plaats van Addink. Tenslotte was het de Franse Keizer Napoleon die, tijdens de Franse bezetting van ons land tussen 1793 en 1813, beval dat iedereen verplicht werd om een eigen **definitieve naam** aan te nemen. Vooral voor Keizer Napoleon zelf was dat trouwens van groot belang, want voor zijn geplande oorlogen tegen onder andere Rusland had hij duizenden extra manschappen nodig en die moesten natuurlijk wel keurig op naam uitgenodigd kun-

nen worden om zich als toekomstig keizerlijk soldaat te melden.

Deze Franse administratie beviel onze eigen regering van het nieuw gestarte koninkrijk Holland na 1813 zo goed dat die altijd is blijven bestaan onder het mom van: "verwerp het foute maar behoud het goede".

Veel Jansens in Vorden, maar geen familie, of.....toch?

Ook kwamen er in mijn jeugd vaak vragen over de toen veel voorkomende naam Jansen in Vorden: 'hebt ielle hier ok familie, met zo völle Jansens in de buurte'?

Die vraag heb ik altijd beantwoord met een volmondig nee, hetgeen ook de volle waarheid was. Ik dacht toen zelf trouwens dat ik buiten de familie Schuppers hier in Vorden totaal geen familie had. Dat echter bleek later op een grote misrekening te berus-

ten en daar kom je pas achter als je met pensioen bent en je, als hobby, besluit om je eigen stamboom eens te gaan uitpluizen. Dan gaat er echt een hele nieuwe wereld voor je open en ontdek je feiten waarop je totaal niet gerekend had.

En daarover gaat de rest van dit stukje.

Jouw eigen stamboom maken, verveeling of interesse?

Alleen al de aanleiding om mijn eigen stamboom te gaan uitzoeken, begon bij mij op een niet-alledaagse manier, zoals wel meer gebeurtenissen in mijn leven, trouwens.

Voor die tijd was ik totaal niet bezig met familie zaken van vroeger en dat was ook bij ons thuis nooit gesprekstof geweest, iets waar ik nu spijt van heb als haren op mijn hoofd, want ik weet echt nauwelijks hoe de jeugd van mijn ouders is verlopen.

Gesprekken, zoals vaak zo romantisch beschreven worden in Achterhoekse boeken, over opa's of ome's of andere huisgenoten, soms wel 4 generaties onder één dak, die bij het vrolijk knapperende openhaardvuur vertelden over hoe het er hun jeugd aan toe ging, zijn in mijn jeugd bij ons thuis nooit gevoerd. Praktisch was dat trouwens ook onmogelijk, want ten eerste hadden we geen knapperend openhaardvuur maar een kachel, gestookt met vooral hout, turf, eierkolen, antraciet of briketten en ten tweede waren mijn beide opa's toen al lang overleden.

Wij bespraken 's avonds aan tafel

hooguit de recent gebeurde feiten van die dag en luisterden om acht uur naar de nieuwsberichten op de radio, daarna werd er hooguit wat gepraat over wat we daarvan dan wel vonden.

Maar nu dus de aanleiding tot het begin van mijn stamboomonderzoek. Een vijftien jaar oudere neef van mij, waarmee we soms contact hadden, vroeg mij op een gegeven moment of ik zijn minimale taken bij het

onderhoud van ons familiegraf op het kerkhof in Hoog Keppel van hem zou willen overnemen, aangezien hij al tegen de tachtig liep en niet wist wie dat anders zou kunnen of willen doen. Van het bestaan van dat familiegraf was ik trouwens nauwelijks op de hoogte en we besloten om er samen eens een bezoek te gaan brengen, zodat ik wist waar het was en zo.

Nu is het kerkhof van Hoog Keppel nog steeds, zoals vanouds, rondom het kerkje gelegen, een geweldig mooi en stemmig geheel. Ik genoot van de sfeer aldaar en heb er een kwartiertje bij ons familiegraf doorgebracht, zittend op een hoek van de grafsteen.

Vreemd, toevallig misschien, maar vanaf dat moment ging ik mij interesseren in dit voor mij totaal nieuwe stukje geschiedenis in mijn leven en wilde ik er alles over weten, met name waarom daar mijn *overgrootouders* lagen, terwijl het de *grootouders* van mijn neef waren, hoe zat dat toch allemaal in elkaar?

In die tijd nam ik mij voor om daar eens het fijne van aan de weet te komen en dus eens uit te gaan zoeken hoe onze familie-vork in de steel zat. Maar hoe begin je eigenlijk met het uitzoeken van jouw eigen stamboom, was mijn volgende gedachte. Tegenwoordig leer je dat in één middag in het Old Vorden Huus op een cursus van Wim Ruiterkamp, maar dat was toen wel heel anders!

In Zutphen, waar ik woonde, bleek er een afdeling van Het Gilde te bestaan die, als hobby, mensen hielp met allerlei zaken en dus ook met het starten van een stamboom-onderzoek, officieel trouwens genealogie genoemd.

Een ouder echtpaar ontfermde zich over mij en mijn nieuwe hobby en dat was alleen al een belevenis, want ze bewoonden een kleine seniorenwoning die volledig was ingericht als archief. Letterlijk overal in hun wo-

ning stonden archiefkasten, gevuld met ordners, boeken, tijdschriften en ga zo maar door, echt onvoorstelbaar! Daar werd ik in pakweg een uurtje klaargestoomd voor mijn onderzoek en gewezen op alle mogelijke zoekmogelijkheden die er op dat moment te vinden waren.

Alle onderzoek speelde zich in die tijd nog af in de plaatselijke, regionale en provinciale archieven die ik per fiets, trein en auto bezocht, in heel Oost-Nederland. Gelukkig hoefde ik niet naar de rest van het land, aangezien de meesten van mijn voorouders hun leven hadden gesleten in de Achterhoek. Een vermoeiende maar wel erg gezellige bezigheid, waar je vooral ook door mede-onderzoekers tijdens de koffiepraatjes verder werd geholpen in het doolhof van zoekmethoden.

Ik hoor het ze trouwens nog zeggen, toen, in hun archiefwoning: "Meneer Jansen, u begint nu aan een hobby, waarmee u nooit helemaal klaar zult zijn".

Na een tijd van rust en tanende interesse hervatte ik in 2014 mijn onderzoek, maar nu voor het eerst via internet, waarop vanaf die tijd een enorme hoeveelheid gegevens ter beschikking kwam.

Ik vatte het plan op om mijn onderzoek te gaan publiceren in het Oostgelders Tijdschrift voor Genealogie en Boerderijonderzoek en naar aanleiding daarvan kwam er toen tevens een golf van reacties los van andere onderzoekers met aanvullende informatie over mijn en dus

ook hún voorouders.

Op den duur kwam ik geleidelijk aan zo achter de gegevens van circa 360 voorouders en door het bekend worden van steeds meer gegevens op internet, is dat aantal nu opgelopen tot 420 personen van wie ik rechtstreeks afstam.

Mijn oudst bekende voorvader is Henrich van Zeijst, geboren omstreeks 1460 in Hengelo (Gld). Henrich is overleden in 1506, ongeveer 46 jaar oud, doodsoorzaak: gesneuveld. Hij leefde 15 generaties voor mij en is dus mijn **stamoudgrootvader**.

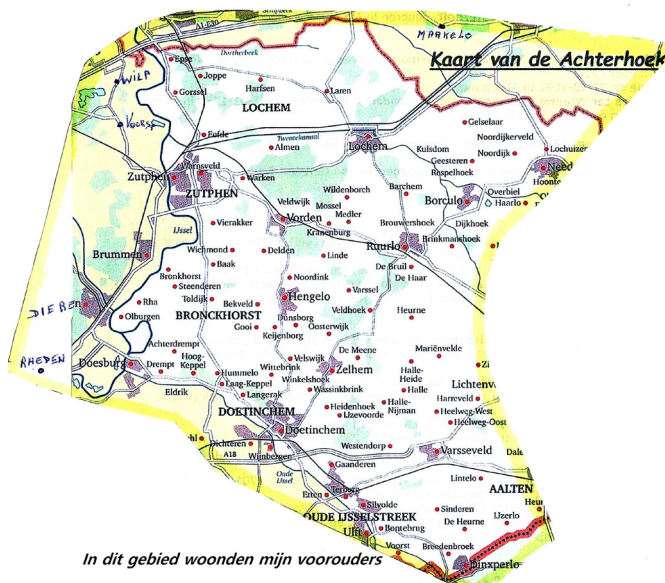
Mijn hierboven gemelde mededeling dat ik geen familie in Vorden heb moet ik, met de huidige kennis, dan toch enigszins bijstellen. Er komen weliswaar in Vorden geen families Jansen van mij voor, maar ik heb wel degelijk voorouders in het Vordense.

Die woonden onder anderen op boerderij Kok bij kasteel De Wiersse, op boerderij Klein Onstein in Linde en, zoals hierboven vermeld, op boerderij Jebbekinck in Veldwijk, tegenwoordig boerderij Jebbink geheten en met het adres Zutphenseweg 92.

Dat is een verrassend en bijzonder feit dat ik totaal niet had verwacht en het is één van de vele bijzondere ontdekkingen die je doet bij het maken van je stamboom.

Nog een grotere verrassing.

En.....heel soms kom je zaken tegen die je echt totaal niet verwacht. Toen mijn kleindochter trouwde met een man met de in mijn oren nogal Vordens klinkende naam Brinkerhof, dacht ik soms al wel terloops dat zijn roots wel eens in Vorden konden

liggen, zonder daar verder bij stil te staan overigens.

Toen in 2021 hun zoon werd geboren vond ik het na verloop van tijd gewenst om die, als mijn eerste achterkleinkind, in te voeren in mijn kwartierstaat. Om dat zo volledig mogelijk te kunnen doen vroeg ik om aanvullende informatie en gegevens van de familie Brinkerhof, zodat ik aan de slag kon, want, zoals iedere stamboomonderzoeker wel weet, zijn de eerste honderd jaren na iemands geboorte door de privacywet goed beschermd en niet in te zien. Dus dan is het zonder gegevens onmogelijk om aan de gang te komen.

Toen ik die gegevens kreeg, begon mijn zoektocht en wat ik al vermoedde bleek bewaarheid te worden: de Brinkerhofs kwamen, via Warnsveld, uit Vorden.

Terug in de tijd zoekend en door huwelijk en het daarbij behorend introuwen op ander boerderijen, ging hun naam Brinkerhof via de namen Oldenkamp en Haverkamp over op Jebbekinck en de voornaam van die eerste was Arendt.

Beklaagde Jebbekink

De advocaat-fiscaal leest de aanklacht voor:

‘Justitie beschuldigt de bouwman Arent op Jebbekink dat als hij op 7 augustus laatstleden morgens om 8 uur de boeren van zijn rot heeft laten samenkomen op zijn boerderij. Dat hij en samen met Warner Meuleman stemmen heeft afgedwongen ten behoeve van de kandidaat Consenius i.v.m. met de komende predikant verkiezing in Vorden. Dat dit gedaan is onder druk en dat zij met een handdruk de belofte moesten bevestigen. Dat het samenkomen en vergaderen niets anders is dan een complot en bij sijnodale en classicale resolutie verboden is zonder kennis en toestemming van de Schout en daarom eist de justitie een boete van 50 guldens of meer of minder dat door het gerecht zal worden vastgesteld.’

Arent Jebbekink zegt onschuldig te zijn en de rechtbank zal verder onderzoek doen ter onderbouwing van de aanklacht en de zaak wordt aangehouden.

Deze Arendt was landbouwer op boerderij Jebbekinck en tevens rotmeester in de buurtschap Veldwijk. Een rotmeester geeft leiding aan een groep volwassen mannen, al dan niet bewapend, in een buurtschap (rot). Zij zorgden bij brand, ongeregeldheden e.d. voor de veiligheid van alle buurtbewoners in hun rot. Zo’n groep werd, bij calamiteiten, aangestuurd door de centrale overheid.

Arendt bleef in onze tijd geen onbekende Vordenaar, want een klein deel van zijn leven wordt beschreven door onze oud-plaatsgenoot en bedreven snuffelaar in oude documenten Ben Wullink in zijn boek “Den complotterij en oproer bij de verkiezing van een vacant predicants plaatsje binnen Vorden”:

Dit werd er zoal geschreven over ons geachte familielid:

Een onverkwikkelijke zaak in Vorden die speelde over de benoeming van een nieuwe dominee in het jaar 1713, zo’n kwestie die het hele dorp tot op het bot verdeelde in 2 ruziënde kampen. Voor wie dit boekje nog

niet kent; het is een echte aanrader en het zou eigenlijk in geen enkele boekenkast in Vorden mogen ontbreken.

Maar ik dwaal af. Deze Arendt, voorvader dus van mijn achterkleinzoon, was een man die zich nou niet direct neerlegde bij achterkamertjesgekonkel en dan ook daadwerkelijk optrad, zelfs tegen de Baron van Hackfort en die had toch heel wat in de melk te brokkelen in het toenmalige Vordense!

Uiteindelijk is zijn handelen met een sisser afgelopen en werd zijn aandeel met het betalen van een paar goudgulden geschikt. Maar dat leest u vast zelf nog wel eens in dit fraaie boekje!

Arendt Jebbekinck (geb.1673) was de oudste zoon in het gezin van Jan (op) Jebbekinck en diens echtgenote Geertjen Jansen (nee, geen familie).

Hij was echter niet het oudste kind in het gezin van Jan (op) Jebbekinck, hij had een oudere zuster, Trijntjen genaamd (geb.1671), die in Steenderen trouwde met Jan Peters Pennekamp en laat dat nou een voorouder zijn van.....mij!

Conclusie 1: Jan (op) Jebbekinck, de vader van deze beide kinderen, is de gezamenlijke voorouder en dus de schakel in de band van zowel de familie Brinkerhof als van de familie Jansen.

Conclusie 2: mijn kleindochter en haar man zijn, ook al is dat heel ver (350 jaar en 11 generaties) terug in hun verleden, aan elkaar verwant!

Toeval of.....?

Wie het (zeker) weet mag het zeggen. Ik kan alleen voor mijzelf spreken en dat is dat ik **nooit** ook maar het kleinste vermoeden had dat dit één van de resultaten van mijn stamboomonderzoek zou kunnen zijn.

Zeker weet ik wel dat, als ik dit stamboomonderzoek niet had gedaan, dit bijzondere feit nooit aan het licht gekomen zou zijn.

'De wereld is maar klein,' zeggen sommige mensen en dit is er misschien wel een voorbeeld van....

Indien het hierboven vermelde verhaal u aanspreekt en daardoor uw interesse stimuleert om ook eens een poging te wagen om uw roots boven water te tillen, zou ik u willen adviseren te reageren naar onderstaand e-mailadres van de genealogiecommissie van onze vereniging, want Wim Ruiterkamp heeft mij toegezegd dat hij, bij voldoende animo, deze winter nog eens zijn cursus "Stamboom maken" zal presenteren in ons aller Old Vorden Huus! Reageren en aanmelden op genealogie@oudvorden.nl of gewoon naar: Wim Ruiterkamp, tel. 0655334067.

*Nog meer wetenswaardigheden over het onderwerp genealogie van mijn hand, **maar dan heel anders**, vindt u op mijn website*

<https://vordense-verhalen-en-zo.jouwweb.nl/waor-bun-ie-der-ene-van>.